

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 001179/00

בפני כב' השופטת יהודית צור

בעניין:

מדינת ישראל

ע"י עו"ד מזור מצקביץ'

ב"כ היועץ המשפטי לממשלה

מרשות ההגבלים העסקיים

המאשימה

נגד

1. רצף תעשיות מוצרי בניה בע"מ
חברה פרטית מס' 4-002466-51
מכביש קרית אתא מפרץ חיפה
2. אורי קרמר (בן אברהם)
ע"י ב"כ עו"ד יהושע שטיין

הנאשמים

נוכחים: ב"כ היועץ המשפטי לממשלה, מרשות ההגבלים העסקיים: עו"ד מזור מצקביץ'

ב"כ הנאשמים: עו"ד יהושע שטיין

נאשם מס' 16, אורי קרמר בעצמו

תאריך: 06/09/2000

פרוטוקול

ב"כ המאשימה

הגשנו הודעה על הסדר טיעון וכתב אישום נפרד ומתוקן, ואני מבקשת מבית המשפט להרשיע את הנאשמים על פי הודאתם. אנחנו גם ביקשנו לתקן את כתב האישום נגד הנאשמים האחרים ולהוסיף את קרמר כעד תביעה נוסף ואנחנו מבקשים כי הם יורשעו ועונשם יגזר על פי עיסקת הטיעון, אם בית המשפט יכבד את העיסקה כפי שאנחנו מבקשים.

ב"כ הנאשמים

הנאשמים מבקשים כי בית המשפט יגזור את דינם בלא להמתין לנאשמים האחרים שלא הודו ועניינם יכול להמשך עוד זמן ארוך במיוחד.

הסברתי לנאשם את עסקת הטיעון וכי בית המשפט אינו מחוייב על פי העסקה והוא רשאי לדחות אותה או להקל או להחמיר על י שיקול לדעתו, הנאשמים מבינים ומסכימים. הקראתי לנאשמים את כתב האישום המתוקן והנאשמים הבינו ומבקשים להודות בכל העובדות נשוא כתב האישום המתוקן.

הנאשם מס' 16: אני מאשר את מה שאמר בא כוחי. הבנתי את עסקת הטיעון והבנתי כי בית המשפט אינו כבול בעסקת הטיעון ואני מסכים. הבנתי את עובדות כתב האישום ואני מודה בכל העובדות נשוא כתב האישום המתוקן.

הכרעת דין

על פי הודאת הנאשמים, בכל העובדות נשוא כתב האישום המתוקן שיש בהן כדי להרשיעם, הנני מוצאת אותם אשמים ומרשיעה אותם בעבירה לפי סעיף 47(א)(1) לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988, בצירוף סעיף 2(ב) (וסעיף 4 לחוק (8 עבירות)).

ניתנה בפומבי היום, ו' באלול תש"ס, (6 בספטמבר 2000), במעמד הצדדים.

יהודית צור, שופטת

טיעונים לעונש

ב"כ המאשימה:

מגישה כרך אסמכתאות לבית המשפט וראיות לעונש. הנאשמים, אורי קרמר וחב' רצף הודו והורשעו בעובדות כתב האישום הנפרד, לפיו היו צד לסדרה של הסדרים כובלים של תיאום מחירים וכמויות במרצפות טרצו ורזינה. על פי עובדות כתב האישום, היו הנאשמים כאן צדדים להסדרים כובלים משנת 91' ויש לציין, כי אין מחלוקת בין הסניגוריה לתביעה, כי ההסדרים הכובלים עצמם החלו כבר בשנת 83', ותקופת האישום של הנאשמים כאן קצרה בהרבה, עובדה שיש לה חשיבות רבה עליה אעמוד בהמשך. אקדים ואומר, שלאור כל המדדים המקובלים, ראשית בפסיקה בארץ, בפסיקה בחו"ל ובספרות בתחום ההגבלים העסקיים, המקרה בו מדובר כאן, הוא ללא ספק הקרטל החמור ביותר שנחשף בישראל. אין עוד מקרה שבו שבעה יצרנים המהווים 80 אחוז מהשוק מתאמים ביניהם משך 14 שנה מחירים של מוצר, שהוא מוצר עממי, מוצר שנצרך על ידי כל אחד מהציבור, כשהמתאמים הם הבעלים והנהנים הישירים מהקרטל. לכן, נקודת המוצא שלנו כתביעה בתיק הזה, ואני מבקשים מבית המשפט שזו תהיה נקודת המוצא שלו, שבהיות הקרטל הזה מקרה קיצוני ביותר כל סטיה והקלה מהעונש המקסימלי הקבוע בחוק, תחייב הצדקה מבוססת ומעמיקה ולכן, לא

מקרה שהיום אנו מביאים בפני בית המשפט את אחד המקרים הקלים של הקרטל הזה, הקצרים בזמן והקטנים שלגביו שוכנענו ואנו מקווים כי גם בית המשפט ישתכנע, שקיימות נסיבות שונות ומקילות משאר חברים בקרטל ומן העונש המקסימלי הקבוע בחוק.

הפסיקה שמנחה בעבירות הגבלים עסקיים ולצורך כך צרפתי קובץ אסמכתאות, היא גוזרת את חומרת העונש בעבירות האלה במספר נדבכים. הנדבכים האלה בנויים זה על גבי זה ורק צירופם מהווה את מכלול השיקולים עם גזירת העונש.

ברובד הראשון יש להתחייס לחומרת הקרטל עצמו. חומרה שנגזרת מסוג הקרטל וסוג הקבילות שבו, מהשוק שבו מדובר, מהנזק שגלום לציבור מבחינת משך הזמן, רוחבו וגודלו בשוק, והיקפי המסחר שבו, מהמוצרים נושא הקרטל, עד כמה הם מוצרים עממיים שהציבור, בכללותו, נזקק להם. מה טיב הקהל שנפגע. ועל כל אלה, מידת הביצוע של הקרטל, שאדגיש כבר עכשיו, ביצוע הקרטל אינו תנאי להתהוות העבירה, מאז שינוי החוק בשנת 88', אבל הוא בהחלט אחד מהעיקרים בקביעת מידת החומרה של הקרטל. התחכום בביצוע. קיומם של מנגנוני אכיפה ופיקוח. משך הזמן של הקרטל והשפעתו על מגזרים ובעיקר על שווקים נוספים.

ברור הוא שככל שהקרטל גדול יותר ונמשך זמן רב יותר ונוגע לקהל רב יותר, נזקו גדול יותר. הרובד השני בקריטריוני הענישה, היא מידת המעורבות של החברה או התאגיד שבו מדובר. משך זמן שבו החברה השתתפה בתיאום מתוך כלל חיי הקרטל. התפקיד שמילאה. בעיקר גודלה ביחס לשאר החברות, שממנו נגזרת מידת השפעתה על הקרטל. יכולת השפעתה בתוך הקרטל ועל השוק כולו.

ייתכן ויהיו לכך חריגים, אך לא מדובר כאן בחריג כזה ולכן אני לא ארחיב.

מידת ההנאה של חברה מהקרטל, ובאופן ישיר גם היכולת שלה להתנער ממנו, ולצאת החוצה או לא להכנס בכלל, תגזר מגודלה. וכלל שהחברה גדולה יותר, כך הנזק שהיא גורמת לציבור, בהיותה חלק מהקרטל, רב יותר.

הרובד השלישי, מידת האשמה והמעורבות האישית של העומדים בראש החברה במקרה הזה הבעלים והמנהל. מחד גיסא, מידת המעורבות בקרטל. ומאידך גיסא, עד כמה יישם את חוקי הקרטל בחברה בראשה עמד.

נפרט לגבי כל אחד מהבדים האלה, תוך יישומם בקרה שלפנינו, ותוך שאנו שוקלים בסופו של תהליך גם את השיקולים המקלים שראינו מול עינינו בגיבוש הסדר הטיעון.

1. לגבי חומרת הקרטל -

כאמור הקרטל שנדון כאן הוא הקרטל המשמעותי והחמור ביותר שהובא אי פעם בפני בית המשפט בישראל. הוא כלל 80 אחוז מהיצרנים, בשוק של מוצר הנצרך על ידי כל אדם ובעיקר נכון הדבר לגבי השנים אשר כתב האישום המתייחס אליהם. יש לציין כי בתחילת שנות ה-90 עם העליה הגדולה מברית המועצות, היתה צמיחה אדירה בענף הבנייה, שהביאה בהכרח לגידול ניכר של הרווחים של החברות בקרטל. הקרטל עצמו החל כבר בשנת 83', ופעל עד שנת 97', כאשר בחיפוש מקרי אצל מתאם הקרטל, נתפסו מסמכים ורק זה הביא להפסקת הקרטל.

חשוב להדגיש כבר כאן שהנאשמים בכתב האישום הנפרד, הורשעו בתקופה מצומצמת יותר, אבל עונשם חייב להיות יחסי למידת המעורבות בקרטל ולצורך כך, צריך להבין כיצד פעל הקרטל כולו.

לא אפרט לגבי מה זה קרטל והמשמעויות שלו.

במצב של קרטל מתקשרים ביניהם מתחרים ומונעים תחרות שאלמלא התיאום ביניהם היה הציבור נהנה מפירות אותה תחרות.

צרכנים אינם יודעים על הקרטל ואינם יודעים שבכל חודש משלשלים לכיסי חברי הקרטל כסף רב. במצב של קרטל החולש על חלק ניכר מהשוק, נדמה לצרכנים כאילו הם עמודים בפני מספר מגוון של ספקים, שלמעשה הם עומדים מול ספק עיקרי אחד.

כך, מכניסים לידם הקרטלים, לכיסו של כל אחד ואחד מאיתנו. ובאופן פרדוקסלי ככל שיש לקרטל כוח שוק גדול יותר, יצליח לקיים את עצמו באופן נרחב יותר וארוך יותר ו"לגנוב" יותר כסף מהציבור.

בקרטל בו מדובר כאן, נפגשו החברים מספר משתנה של פעמים בחודש, על מנת לעצב את חוקי הקרטל. הפגישות נערכו פעמים רבות בבתי מלון, בניצוחו של אכפן הקרטל ובנוסף לכך נערכו התכתבויות ומסירת מידע ופיקוח ותלונות.

הראיות מלמדות שהמפגשים נערכו כדי לוודא שאין סטיות מהקרטל וכדי לתאם את ההתנהגות כלפי הצרכנים. כמו כן שימשו הפגישות להעמקת הקטל ולתיאומים של עדכון מחירים.

הקרטל כלל שלושה דברים עיקריים: ראשית, מה יהיה המחיר בשוק. שנית – מה תהיה הכמות שייצר כל אחד. ואחרון, לאיזה לקוחות ימכור הוא את מרכולתו.

אפשר היה לומר, אולי, שחוץ מזה היה שוק חופשי. אלא שחוץ מזה, אין. מטבעם של הראיות המצומצמות אליהן אתייחס שהן ראיות לעונש ולא נועדו להוכיח את עצם קיומו של הקרטל, אבל הן מצביעות על הגוון של הקרטל.

שוק המרצפות מורכב משני סוגי לקוחות:

לקוחות פרטיים – אנשים פרטיים או שיפוצניקים, שרוכשים כמויות קטנות של מרצפות. וקבלנים – שרוכשים כמויות גדולות של מרצפות.

עוד משנת '83 תחילת הקרטל וטרם התקופה בה נאשמים כאן, קבעו חברי הקרטל כי מחיר מחירת מרצפות ללקוחות פרטיים, היינו – האדם הקטן, לא יעלה על מחיר מינימום שקבעו ביניהם. מפעם לפעם הם עידכנו את המחירים, תחת הוא "א" ניתן לראות דוגמא כך כשבעיקר אני מבקשת להפנות פירוט הרב של אותם מחירונים. לא הסתפקו כאן בקביעת מחירים בעלמא, אלא דאגו לוודא שלא יהיו "הנחות" מסביב. יש כאן מחיר לפנאלים. יש כאן שיעור ההנחה למזומן. הריבית על תשלומים. מתחילת שנת '84 הוחל מנגנון קנסות ולפיו חברה שנתפסה כמי שמכרה מרצפות מעל מחיר המינימום שנקבע, נקנסה, והקנס חולק בין כל חברת הקרטל האחרות.

לצורך כך, הפעיל האכפן חוקר פרטי שהתחקה אחר החריגות. החוקים הגיעו לחברות המסווה של לקוחות פרטיים והקליטו את משא ומתן הקנייה במידה שנמצאה חריגה, כפי שאנו יכולים לראות תחת האות "ב". נשלחה הקלטת הזעירה, למפירי ההסכמות, ובצידה – הוראה לשלם את הקנס, בתוספת עלות הפעלת החוקרים הפרטיים.

כפי שניתן לראות, בקומץ המסמכים שצורפו תחת האות "ב", החוקים הפרטיים חישבו את החריגה המדויקת ממחיר המחירון. על מנת שלא תהיה מחלוקת מי נחשב לקוח פרטי לגבי חל המחיר שנקבע, נקבעה כמות אשר מי שקנה מתחתיה נחשב לקוח פרטי, בין אם זה 500 מ"ר ולתקופה אחרת 1000 מ"ר.

לגבי קבלנים –

הקרטל כלל מספר הסדרים שהראשון בהם, חלוקת קבלנים. מאות ואלפי הקבלנים חולקו בין החברות חלק ניכר מהקבלנים תוארו בתואר קבלנים בלעדיים לחברה מסויימת והמשמעות של זה היתה, שרק לאותה חברה מותר למכור לאותם קבלנים ובכל מחיר שאותה חברה חפצה למכור. יתר החברות נחסמו בפני אותו קבלן, ולכן מובן שהחברה יכולה היתה לדרוש מחירים גבוהים. חלק אחר של הקבלנים, היה משותף לשתי חברות או יותר. ורק לאותן חברות הותר למכור לקבלן. גם אותן חברות, יש לציין, לא ממש התחרו על אותו קבלן, כי בכל מכירה ספציפית בחר סבירסקי מי מן השתיים, תמכור לו.

כל הקבלנים שחולקו הופיעו בספר שנקרא ספר הקבלנים. לספר הזה הוצאו מספר מהדורות במהלך השנים והחליף צבע של כריכות ויצאו לו עדכונים. אחד מהעדכונים, תחת האות "ג" מראה עד כמה גדול היה היקף הספר. רק עדכון אחד מאותם עדכונים מונה 50 עמודים ומאות שמות. הספר עצמו, יש לציין, כי בחלק מן החברות הושמד מיד לאחר התחלת החקירה, לפי הנחיית המנהלים.

כרגיל בקרטל הזה, כל מנגנון חלוקת הקבלנים, לווה בתלונות לאכפן שהביאו לבורריות והחלטות שלו מי ימכור, לאיזה קבלן, והכרעה האם קבלן מסויים הוא קבלן בלעדי או לא. הקבלן פנה לחברה מסויימת. לא פעם אחרי שניתנה הצעת מחיר ואותו קבלן היה מעוניין החברה לא יכלה לספק את המרצפות. היו מקרים נוספים שבהם דרש האכפן מן החברות לתת מחירי הגנה. מחירי הגנה הם מחירים גבוהים, שהחברות נתבקשו לתת, כהצעות מחיר, על מנת בעצם לשלוח את אותו קבלן לזרועותיה של החברה המיועדת לו שהיא היחידה שהציעה לו מחיר סביר נורמלי יחסית נמוך.

כל מנגנון חלוקת הקבלנים כאמור וכרגיל בקרטל הזה לווה בתלונות שתוצאתן, אם נתגלו מוצדקות, קנסות. מדובר בקנסות של אלפי דולרים. כפי שניתן לראות תחת האות "ד" גם לצורך אכיפת חלק זה של הקרטל, נערכו חקירות של חוקרים פרטיים.

תחת האות "ה", ניתן לראות מקבץ מהבלוקים ששימשו את האכפן בתפקוד היומיומי שלו ומכאן ניתן ללמוד עד כמה הקרטל היה פעיל ודינמי באופן יומיומי. יש לנו כאן רישומים שהם ממש עוקבים יום אחר יום במשך תקופה שהיא לא ארוכה והם רק מדגם כמובן.

הרישומים האלה המתארים את התקשורת היומיומית, את התלונות מצד אחד ואת ההסדרה שלהם מן הצד השני. התרשומות מתארות דיווח יומיומי וניתן ללמוד מהן, שאין חברה בקרטל שלא חיה באופן פעיל ויומיומי את החובות שהטיל עליה הקרטל. לא מדובר באנשים שנפגשו אחת למספר שבועות וחזרו לחברותיהם ושכחו מהעניינים. מדובר בקרטל שחוקי נאכפו בקפידה. אנו יכולים לראות בעמוד הראשון, רק דוגמה מקרית, בתאריך 4.6.92, כיצד הוזהרו כל החברות מפני גישה לקבלן מסויים, שלא היה שייך להן.

קבלנים, שלא הוזכרו עד כה, קבלנים לא בלעדיים ולא צרכנים פרטיים, כונו קבלנים חופשיים. המירכאות למושג הזה הן במקומן. חברות הקרטל לגבי אותם קבלנים חופשיים לכאורה, התחייבו לא לחרוג ממחיר מינימום שנקבע והותקן מעת לעת.

בשנת '91 – הוסיפו להסדר הזה, כאשר נשללה התחרות גם על קבלנים אלה, כאשר האכפן החליט אד-הוד, בהחלטות שנקראו החלטות עדיפות, מי ימכור לאותו קבלן. את נוהל הקבלנים החופשיים אפשר לראות לדוגמא באת "ו". גם נוהל זה קבע, כרגיל, קנסות, וכדי לאפשר את אכיפתן של ההסדרים האלה, כל חברה נדרשה לתת פירוט מדוייק לא רק על עסקה שכבר עתה, אלא אפילו על הצעות מחיר. ומי שמצוי בתחום זה וודאי יודע, שהצעות מחיר זה דבר שהוא לא

אומר בהכרח שתחתם עסקה. זה מהלך יומיומי רגיל. קבלן שמבקש לבצע איזה שהוא פרויקט פונה למספר או אמור לפנות למספר חברות. אפילו על הצעות מחיר אלו נדרשו החברות ואכן בפועל עשו לדווח. החברה הזוכה בהחלטת העדיפות נדרשה להפריש לכל חברות הקרטל, סכום כפסי שנע בין שניים ארבעה שקלים. חשוב להזכיר כי מדובר בעסקאות של מאות ובד"כ אלפי מטרים רבועים.

תחת האות "ז" ניתן לראות דוגמא אחת מיני רבות, אני שוב חוזרת שהשתדלנו מאוד לצמצם כאן, כיצד נוהלו החלטות העדיפות האלה ובאיזה כמויות של מכירות דובר. כמויות שהגיעו עד ל- 10,000 מ"ר בדוגמא הזאת וגם דוגמאות ליותר.

תחת האות "ח" – אפשר לראות דוגמא על ריכוז ההזמנות ואל אות "מעשר" שנדרשה כל חברה לשלם. מעשר שהשתנה בין מקרה למקרה. וכמובן שגם פה, נערכו חקירות, ובורריות, כפי שניתן לראות **באות "ט"** - כאשר נשלחו חוקרים פרטיים לדווח על אחד מאותם קבלנים חופשיים לכאורה, כדי לוודא שאכן הוא רכש את המרצפות מחברה ממנה הותר לו לקנות. אום לא כן, היו פונים לחברה שמכרה, ללא אישור, בטענה והיא היתה נקנסת.

כדי להבין טוב יותר עד כמה חמורים הדברים, מפנה למספר המצומצם של המסמכים שכמוהם יש מאות, **תחת האות "י"**. כאשר קבלן היה הקבלן חופשי, הוא זכה לכינוי C. זה קבלן חופשי. מרגע שניתנה עדיפות לברה מסויימת נאסר על חברות אחרות למכור לאותו קבלן באותו פרויקט. גם לחברות, החברות בקרטל היו שמות קודים. לכל אחד מהן ניתן מספר. המספר היה קבוע משך שנים רבות. כך ניתן היה לרשום תרשומות קצרות יחסית, שאומרות הרבה מאוד, קבלן מסויים הוא C וניתנה עדיפות.

כפי שאנו רואים בעמוד אחר כך, שקבלן היה קבלן בלעדי הוא נקרא A הוא יכול היה להיות A של חברה 5 או של חברה 7. אז כפי שאנו רואים פה, חברה שפנתה אליו, העיזה לפנות אליו בניגוד לספר הקבלנים, מיד נדרשה לרדת מן הפרוייקט, ננזפה.

קבלן B זה כמובן קבלן משותף. יוצא מכן שגם הקבלנים החופשיים לכאורה, כוסו על ידי הקרטל, כאשר האכפן משמש כמחליט אד-הוק מטעם הקרטל, וברגע שחברה מסויימת קיבלה את העדיפות על אותו קבלן חופשי היה כמובן היתה יכולה לדרוש מחיר יותר גבוה. אין הרי מי שיתחרה בה.

בעמוד השלישי, **תחת האות "י"**, ניתן לראות דוגמא טובה לכך, כאשר כל החברות מוזהרות מלהציע מחירים לקבלן שהחלטת העדיפות כבר התקבלה לגביו.

לא חלוקות השוק ולא תיאומי המחירים היו יכולים להתקיים במשך 14 שנים אלמלא ויסתו את הכמויות. כך מלמדת אותנו הספרות, וכך מלמד אותנו הקרטל הזה.

על מנת לאפשר מחיר גבוה, צריך לווסת את הכמויות. ולכן דאג הקרטל הזה, לרסן את הכמות שיוצרה ולכן הסדר המכסות שמתואר באישום החמישי כמדומני, הוא הסדר חמור ביותר. לא רק שהוא חמור כשלעצמו, בהיותו הסדר כזה, הוא גם מנגנון אכיפה חיצוני, ליתר ההסדרים.

לפי ההסדר הזה, חולקו מכסות מכירה בין כל החברות ונאסר עליהן למכור יותר מכך. התמריץ לאכיפת הסדר זה היה שאם חברה מכרה יותר מכפי מכסתה היתה צריכה לקנות את הזכות הזאת מיתר החברות שמכרו פחות מהמכסה. הנוסחאות לכך היו מאוד מורכבות ולא אכנס אליהן בפירוט. גם לי לקח זמן רב להבין למרות שהן מפורטות היטב. כפי שניתן לראות **תחת האות "כ"**, ריכוזנו שוב דוגמאות של חלוקת המכסות וחישוב שנערך על פי רוב.

לסיכום ההסדרים בתחום הטרצו אזכיר, שחומרת הקרטל צריכה להבחן, בין היתר, לפי מאפייני השוק שסבל מהקרטל. מדובר כאן במרצפות שאם אינני טועה בבית משפט זה כרגע אני דורכת עליהן. מרצפות המצויות בכל בית. בימינו אפשר להגיד שהן מצויות בעיקר בבתים בשכבות הפחות עמידות. בישראל, רכישת בית אינה שמורה לפלח עמיד, היא מאפיינת זוגות צעירים, עולים, ואוכלוסיות, חלשות, כמו גם אוכלוסיות חזקות יותר.

כבר ציינתי את תקופת העלייה בשנות ה-90, ומשום כל אלה יש חומרה יתירה לפעילות קרטל בשוק כזה. בעשרו האחרון ובעיקר בחצי השני של שנות ה-90 ולאחר סיום הקרטל, חדרו לשוק מוצרי ריצוף נוספים, רמו שיש הרזינה. כל עוד חי הקרטל אין ספק ששוק הרזינה היה שוק נפרד, בשל מחירו היקר יחסית והנגישות המועטה אליו.

אבל נראה שלחברי הקרטל היה חזון שהוא הוכיח את עצמו, שעם הזמן יוכל להפוך השיש המעובד לתחליף ולו תחליף חלקי לשיש הטרצו.

ולכן, הם לא בחלו בלהרחיב את רוב חוקי הקרטל גם בשוק העתידי הזה, תוך שהם מנצלים את המנגנונים ובעיקר את מנגנוני האכיפה שעמדו לרשותם.

תחת האות "מ" ניתן לראות תיאום הכוללים מחיר לקבלן בלעדי, מחיר לפרטי, חלוקת שוק וכו'. המסמכים שהוצגו כבר מעידים על התחכום הרב של הקרטל וההשתרשות שלו בחיי היומיום של המסחר. התיאור שתארתי עכשיו שאני חייבת להודות, נשמע כאילו לקוח מסרטי מאפיינה רק נשמע חמור יותר לאור העובדה שחלק עיקרי וניכר מחברי הקרטל נחקרו כבר בשנת 84' ולאחר מכן, לא מדובר בנאשם כאן. זה לעניין הקרטל. וגם בשנת 91'. ולכן, לעניין הקרטל עצמו אי אפשר לטעון כי שנטען בקרטלים אחרים המובאים באסמכתאות שהם התקיימו בתקופה שבה חוק ההגבלים העסקיים לא נאכף או שהם "לא ידעו".

הקרטל כאמור יצר שפה משלו, מכירת שוק, קבלנים חופשיים, כפי שניתן לראות **תחת האות "י"**. ולכן, בהשוואה לכל קרטל שהובא אי פעם לפני ביתה שמפט זה המורכב הזדוני והחמור ביותר. אני לא אפרט לגבי הפסיקה.

יש גם את הסנטנסים בארה"ב שלגביהם לא אתייחס ואם יהיה צורך אוכל להרחיב על זה. אני אומר שלא תהיה זאת הסתכנות לומר שכאשר המחוקק יצר את עבירת היות צד להסדר כובל וקבע שנתיים מאסר בפועל, הוא לא שיווה לנגד עיניו וודאי קרטל חמור מזה. יכול להיות אפילו וזה לא יהיה רחוק מהמציאות שהקרטל הזה הוא חמור ממה ששיווה המחוקק לנגד עיניו.

תיקון תש"ס לחוק, עיצב עבירה של הסדר כובל בנסיבות מחמירות בסעיף 47 א'. הסעיף הזה, לא ישים בשל התקופה להסדר זה. אבל לו היה ישים, בוודאי ניתן ללמוד מזה, היה נכנס לגדרם של כל אחד ואחד מהקריטריונים המנויים בסעיף 47, לגבי הקרטל כולו, בין אם זה חלקו ומעמדו של הנאשם, פרק הזמן, הנזק, או טובת ההנאה. וכל הקריטריונים האלה, נלקחו מפסיקה קודמת.

לצערינו העובדה שהקרטל החל כבר בשנת 83' לא מאפשר לנו להתחקות אחר הרווחים. אבל אינדיקציה טובה להיקף הרווחים והנזק יכולה להיות, העלויות של אותו קרטל.

תחת האות "נ" ניתן לראות מספר מסמכים מקרי לחלוטין, המתארים תשלומים של אלפי שקלים עבור שכ"ט לאכפן, ערבויות, קנסות, תשלומי אחוזים מהמכירה.

לסיום, ההתייחסות לראיות, אני מבקשת להפנות **תחת האות "ל"**, להסכם העקרונות שמכסה חלק מהתיאומים שתיארתי משנת 91'. הדברים שם נאמרים ישירות.

יוצא אם כן, שהעמדה העונשית לגבי הקרטל עצמו, באופן כללי, כאשר התביעה מבקשת מאסר בפועל ממש, בשונה ממה שהוטל עד כה, בתיקים אחרים, אינו בבחינת קפיצת מדרגה. הדבר פשוט

מתחייב מעמדה עונשית שהיתה מקובלת עד היום ועומד בפרופורציה לחומרה של העונשים, לעומת חומרת הקרטלים.

למרות הדברים עד כה והחומרה שעלתה מהם, העמדה העונשית של התביעה במסגרת הסדר הטיעון שמובא היום בפני בית המשפט היא עמדה מקבלת ואפרט את הנסיבות, שהן יוצאות דופן, שלתפקוד של חברת רצף ושל האיש קרמר, בתוך כל המערך חמור הזה של הקרטל.

שני רבדים נוספים, מעורבות החברה ומעורבות האיש :

שני ראשי הפרקים האלה מהווים לדעתנו נסיבות שמעדות ומקילות ולכן מצדיקות להקל בעונשו ולהטיל עליו עונש קל יחסית למה שתבקש התביעה להטיל עת מרבית חברי הקרטל.

אנו לא מקלים ראש בעונש של מאסר בפועל שלא מרוצה בעבודות שירות. מדובר אכן בדיני נפשות. וצריך לזכור, שמר קרמר, בצעד הנחשוני משהו שלו, אם יקבל בית המשפט את הסדר הטיעון יהיה ראשון לשאת בעונש כזה.

זה תקדים חשוב, שעיקרו בהרתעה, שהוא משדר כלפי ציבור מנהלי עסקים, ומייצג היטב את נסיבות הקרטל.

חוזרת ומדגישה כי קרמר ורצף הורשעו בתקופה הקצרה ביותר ממחצית תקופת הקרטל. מכאן בהכרח נגזרת חמורה פחותה.

אני גם לא אסתיר מבית המשפט שהסיבה היא לא סיבה טכנית לעניין הסדר הטיעון בלבד אלה עבודה שרצף, יצאה ביוזמתה מן הקרטל, מתוך זה שהיא לא השתלבה במארג החברות בקרטל. היא התקשתה להשאר בחוץ בשל לחצים שהופעלו וכך, החיים בתוך הקרטל גם לא עברו עליה על מי מנוחות.

רצף היא החברה הקטנה שבין החברות בקרטל ומכאן, נגזרת העובדה, כי רווחי הקרטל שהתגלגלו לכיסה היו בהכרח פחותים בהרבה מחברות אחרות.

מגישה לבית המשפט, לנוחיות, טבלה שערכתי, על פי הראיות שהוצגו לבית המשפט, תחת האות "כ" ומתייחסים למכסות. ומכאן ניתן לראות שאכן מדובר בחברה שהלכה וקטנה ותמיד היתה הקטנה או בין שתי החברות הקטנות בקרטל, כשלצורך השוואה אומר, שהחברה הגדולה בקרטל למשל, היתה בשיעור הקרוב לפי שניים מגודלה.

רצף היא גם חברה שיצבה בד"כ בחסר לעומת מכסותה. חשוב להדגיש, שניכר מן הראיות גם בבלוקים של האכפן וגם מראיות נוספות ויש על זה הסכמה ולכן לא הבאתי הכל בפני בית המשפט, שגם לעומת חברת קטנות אחרות שחלקן מצאו דרך להיות דומיננטיות מאוד, רצף לא היתה חברה דומיננטית ואולי אפילו, למרות שכמובן אין זה לגיטימי, הדומיננטיות שלה היתה יותר אפילו בהפרה כפי שניתן ללמוד מהנזיפות של האכפן, מאשר בביצוע ההסדרים.

לגבי הרובד השלישי של מידת האשמה והמעורבות האישית –

אדון קרמר, שעמד בראש החברה ולמעשה מזהה עמה לחלוטין בהיות החברה חברת מעטים, הורשע בפעילות רק משנת 91'.

לעומת נאשמים אחרים של הקרטל ומעורבים אחרים שהיו מאוד דומיננטיים, לא נקרא פעולתו של קרמר כמי שנאמן לדרכי הקרטל, או כמי שעשה, בניגוד לחברים אחרים בקרטל, בהשרשתו בהטמעות, בפיתוחו, מבלי קשר לטובות ההנאה הישירות של החברה. אם יקבל בית המשפט את עתירתינו ויקבל את הסדר הטיעון, יהיה קרמר, האדם הראשון שנשלח בישראל לכלא בעבירות של הגבלים עסקיים.

הפסיקה לאורך השנים בוודאי הבשילה כדי להכיר בחומרתם של עבירות ההגבלים העסקיים כאותם עבירות שפוגעות באופן חמור בצרכן הישראלי, לקוחות מעניים ומעשירות את העשירים. ולכן, מטילות הטלת מאסרים בפועל ואף תקופות ממושכות. בארה"ב יש לומר ואל אפרט בעניין הזה, מאסרים בפועל בעבירות כאלה, הם עניין שבשגרה, מתוך הבנה של חומרת העבירות, במכלול העבירות של צווארון לבן. ההתייחסות בארץ בכלל לעבירות צווארון לבן, השתנתה במהלך השנים תוך הבנה את חומרתם. בארצות הברית העונש הממוצע הוא 18 חודשים, כאשר לפעמים מחמירים עד כדי 3 שנים ויותר מזה. כאשר השופטים מונחים להתחיל במקסימום ולרדת לפי נסיבות מקילות. אוסיף ואומר שקרמר בהסדר הטיעון הזה עשה צעד שמנע בזבוז ניכר של זמנו של בית המשפט. לא רק בעניין שלו אלא בעניין בכלל שהוא עניין, שאם יישמעו בו ראיות אין ספק שמדובר בישיבות רבות וארוכות ואני חייבת להודות שהצעד שעשה קרמר, היה ברור לו מיד לאחר שהסניגור בחן את חומרת הראיות ואז פנה תביעה.

לפיכך אנו מבקשים להטיל על הנאשם עונש של 100 ימי מאסר בפועל, שלא ירוצו בעבודות שירות וכן מאסר על תנאי והתחייבות ששיעורם יוכרע על ידי בית המשפט. אנו מבקשים כי קרמר וחברת רצף ייקנסו בסך 900,000 ₪ וכי הקנס יוטל על שני הנאשמים יחדיו משום היות רצף וקרמר למעשה כיש אחד ועמדתו על כך קודם. גם לעניין שיעור הקנס הנמוך שאנו מבקשים הובאו בפנינו טיעונים לגבי המצב הכלכלי בעיקר של החברה על כך יוכל הסניגור לפרט. אנו מבקשים קנס זה שהוא מקל אומנם, נכון בנסיבות הנאשמים האלה, ובנסיבות האלה אפשר לומר שהנחייתנו את עצמנו ובקשתנו מבית המשפט כי בעבירה כה חמורה יש להצדיק כל סטיה בהקלה מהעונש המקסימלי, ההצדקה הזאת ניתנת בנסיבות של הנאשמים.

ב"כ הנאשמים

בסך הכל הדברים הועלו בצורה רחבה מפורטת ובהחלט הגונה. לפיכך אשתדל לא להרחיב. הייתי רוצה להדגיש מספר נקודות: למעשה חברת רצף נמצאת היום בתהליכי סגירה, תהליך שהתחיל בשנת 95' עוד לפני שהתחילה החקירה. מה שלמעשה גזר היה שינוי הצריכה בשוק. רצף חברה שהתמקדה מאוד ביצור המרצפות טרצו שהחל משנת 95' עקב העליה ברמת החיים הביקוש להם ירד באופן דרסטי. משנת 95' השוק התחיל יותר לעבוד על מרצפות קרמיקה וגרניט ובמהלך התקופה הזאת, ה 4, 5 שנים האלה רצף ירדה מ 150 עובדים ל 36 שהיא מעסיקה היום. היא מכרה למעשה את כל קווי היצור. היא עשתה עסקה בינה לבין חברת אלוני שנעשתה באישור של הממונה על ההגבלים בה רצף מכרה לאלוני את כל פסי היצור שלה מכיוון שלא היה טעם להמשיך בייצור עצמאי למוצר שכמעט אין לו ביקוש. העסקה נעשתה אחרי שהתחילה החקירה. אבל התהליך עצמו התחיל בשנת 95'. למעשה וחשוב להדגיש, ללא כל קשר לחקירה שהתחילה בינואר 97', רצף הפכה להיות חברה מפסידה בגלל השינוי בשוק. העברתי לחברתי את המאזנים של חב' רצף מהשנים 95' עד 98', היינו החל משנתיים לפני שהחלה החקירה. חברתי אכן נכחה לדעת שהחברה הפסידה. זה לא המצב שפה בעקבות החקירה התגלה שהרווחים היו לא נכונים.

למעשה ולמרות מה שאמרה חברתי אני חושב שאי אפשר להתעלם מהעבודה שבאותה תקופה לא היתה קיימת מודעות לדברים כפי שקיימת היום. הדברים בולטים בצורה קיצונית מהראיות. הרשימות שחברתי הגישה, אותם רשימות תחת האות "ה", אני מסכים עם חברתי שזה רישומים מדהימים. אבל עצם העובדה שבחיפוש מוצאים אצל האכפן רשימות ששומר באופן מסודר משנים רבות קודם רק מראה כמה באמת לא היתה מודעות לדברים וכמה אנשים לא חשבו ולא ראו במה שהם עושים עבירה. את הראיות המרשיעות בצורה כל כך חדה וברורה מחזיקים באופן מסודר בארון בתיקיות ולא חושבים בכלל שזה חומר שכל אדם בר דעת היה משתדל לא להחזיק אותו. יותר מזה, **תחת האות "ט"** – זה מכתב שסבירסקי כותב לחב' אלוני בו מתריע בפניה על כך שהיא חורגת מהכללים. אם בית המשפט יעיין בעמ' 2, בית המשפט יראה את ההתבטאות שהוא כותב: "אתם עברתם עבירה", בסעיף 6, זאת אומרת כל המערכת עבדה באופן עקום לחלוטין. האכפן מדבר על עבירה על חוק פנימי שהיה קיים ועשו עבירה על החוק הזה. גם המכתב הזה סבירסקי שומר עם עוד הרבה מכתבים אחרים.

מכיוון שמקובל על כולנו שסבירסקי ובית המשפט יראה אותו באולם, הוא רחוק מלהיות איש רפה שכל ברור שאנשים לא הבינו מה הם עושים. אנשים לא היו מודעים לחומרה של מה שקורה. אני הייתי מבקש להדגיש את מה שאמרה חברתי עד כמה רצף היתה קטנה ואחוזים בודדים מהשוק. הקרטל הוקם 8 שנים לפני שרצף נכנסה או הוכנסה אליו.

פה יש נקודה שחשוב להדגיש: קרטל שיש לו כוח. מי שמתעקש לא להצטרף אלינו נוצרת לו בעיה. חברתי אמרה בהגינות רבה והדברים משתקפים בראיות, רצף וקרמר לא רצו להצטרף לקרטל. העולה מחומר הראיות שהם אולי החברה שנקנסה הרבה פעמים, ובית המשפט יראה שרצף כן מוכרת לקבלנים שאסור למכור ובמחירים נמוכים ובפועל היה גם מצב שכאשר רצף במספר פעמים עזבה את הקרטל ואל הסכימה להיות בו, הפעילו עליה לחץ פיזי מון שהתבטא בזה שלאותם קבלנים שעבדה איתם הקרטל מכר במחירי הפסד ואז רצף פשוט נחנקה והיתה חייבת לחזור ולהצטרף לקרטל.

חשוב להדגיש, כל הסיפור שאני מספר לבית המשפט שרצף נאלצה להצטרף לקרטל ורצתה לצאת וכשהיא יצאה פגעו בשוק שלה, זה לא איזה שהיא המצאה מאוחרת וזה לא גרסה שהומצאה לצורך המשפט.

מיד כשקרמר נקרא לחקירה זה מה שסיפר. זה נכון שבחלקים נרחבים של חקירתו שמר על זכות השתיקה. אבל את הדברים האלה הוא אמר. הוא סיפר למה היה בקרטל ומה היתה הסיטואציה. הדברים גם באים לידי ביטוי בחומר הראיות. הן פה ושם בהודעות אחרות. אבל, בעיקר, במסמכי הקרטל המראים את ההתנהגות, את ההפרה של ההוראות ואת העזיבה.

לגבי המאסר –

אמרתי לקרמר, כשהתחלנו לנהל את העסקה שיש לי בעיה אישית לעשות את העסקה, למרות שאני אישית משוכנע שצריך לעשות אותה. אני לא רוצה שייחרט על שמי בתוך סיניגור פלילי שהלקוח שלי הוא הראשון ששלחו אותו למאסר וזה לא קרדיט שהייתי רוצה לסחוב איתי. אני בהחלט חושב שנעשית פה קפיצה מאוד משמעותית במדרג הענישה. זה נכון ש 100 ימים והמספר הזה נבחר משום שהוא מביע כמות ולא סתם, 100 ימים אולי לא תקופה של שנה שנתיים, אבל יש פה קפיצת מדרגה, שאם עד היום אנשים ידעו שעל עבירות של הגבלים מקבלים מאסר על תנאי או

עבודות שירות, פה יש דגל האומר עברנו לתחום חדש. יש פה בהחלט עלייה במדרג. העונש הוא עונש חמור לא רק ברמה הציבורית במספר שזה במעביר אלה גם ברמה האישית של קרמר. בפגישה הראשונה עם קרמר, כשאמרתי לו: תשמע, שלא תהיה אי הבנה, אתה תגמור את התיק במקרה הטוב עם עבודות שירות, פנה לאותו עו"ד שהפנה אותו אלי, אמר לו תשמע שוקי ירד מהפסים על מה הוא מדבר איתו בכלל. אני מעלה זאת כי המודעות היתה אחרת גם מבחינת קרמר עד שהבין שהדברים חמורים מכפי שהם נראים. היה פה תהליך שעבר גם עליו וגם על הנאשמים האחרים שעובדים בפני בית המשפט מדרך הטבע. המאסר שהוסכם עליו בהחלט ראוי וסביר בנסיבות.

לגבי הקנס – אמרה חברתי ואני מודה ומתוודה שחשבתי שהיא מתלוצצת, שהקנס הוא נמוך. קשה לי להבין איך אפשר להגיד על קנס של 900,000 ₪ שהוא קנס נמוך. יש לזכור שאנו מדברים על סכומי נטו וזה לא הוצאה מוכרת. כדי שיהיה לך 900,000 ₪ לשלם אתה צריך להרוויח סכומים מאוד נכבדים.

חלק מהותי מהעסקה היה פרישת הקנס ל-36 תשלומים. חברתי ובצדק לא העלתה את זה כי אכן היה סיכום בינם וביני שעניין הפריסה של הקנס יועלה כבקשה מצידנו ועל פי הסיכום הכתוב שיש לנו איתם יתמכו בבקשה הזאת ואני משוכנע שחברתי תאשר בקשה זו.

אני אסביר למה אנו מבקשים 36 תשלומים. רצף וקרמר היום לא יכולים לשלם 900,000 ₪. למעשה הדרך בה שכנעתי את קרמר להסכים לכך היתה בכך שאמרתי לו אתה לוקח משכנתא לשלוש שנים. אין היום לרצף קווי אשראי שיכולה להנצל. מצב השוק ההפסדים הקיימים קווי האשראי מנוצלים לחלוטין.

אם בית המשפט לא יפרוס את התשלומים נקלע למצב שנאלץ להמיר חלק מהקנס למאסר. לנו יש אינטרס שהכסף ישולם. אל לכך היתה כוונת הצדדים.

לכן אנו מבקשים שבית המשפט יראה את הבקשה של 36 תשלומים כחלק מהעסקה כדי שנוכל לעמוד בתשלומים.

לגבי קיום העסקה לא אגיש פסיקה. העסקה מאוד סבירה בנסיבות והדין הוא שכאשר העסקה סיברה בית המשפט יטה לכבד אותה.

מפנה לכך שפרקליט מחוז ירושלים גם הוא אישר עסקה זאת. עסקה זאת לא הושגה בקלות. לפי הרישומים שיש בתיק זה משא ומתן ארוך שהתחלנו אותו כבר לפני למעלה משנה. הדברים נבדקו ונטחנו לעומד משני הצדדים ולא עסקה שהושגה בקלות ראש.

דווקא בתיק זה שיש בו ריבוי נאשמים ובהחלט הנאשמים האחרים מחכים לראות מה תהיה עמדת בית המשפט.

מבקש לכבד את העסקה.

מר קרמר:

אני כתבתי לעצמי כמה דברים כי אני לא רגיל למעמד הזה. אני מאוד מצטער על מה שקרה ואל מה שעשיתי. אני מודע לחומרה של העבירה. יש לי כמה דברים לציין: אני חוזר פשוט על דברים שכבר נאמרו. בשנת 91' נכנסתי לאחר שהופעלו עלי לחצים. השיקולים שלי להכנס היו בגלל שאני מפעל קטן ויצרן קטן למסגרת של הקרטל. בשנים שהייתי, יצאתי מספר פעמים, ואולצתי בכל

פעם להכנס ללחצים על לקוחות שנתנו להם מחירים זולים יותר ובכך הרבה ברירות לא נשארו לי וחזרתי בכל פעם.

ב' 98 סגרתי את המפעל ומכרתי את הציוד. בעצם זה גם בגלל הרגלי צריכה אחרים וגם בגלל שהעסק נכנס לקשיים כלכליים.

מהרגע שבעצם התחילה החקירה אני באופן אישי נכנסתי ללחצים קשים. קרו לי כל מיני דברים בשנים האחרונות. בין השאר אני כרגע מקווה שאני בסיום של הליכי גירושין. אני מבקש מבית המשפט שתתחשב בכל העובדות שצינתי.

נקבע למתן גזר דין ליום 25.10.00, בשעה 09:00.

ניתנה בפומבי היום, ו' באלול תש"ס, (6 בספטמבר 2000), במעמד הצדדים.

יהודית צור, שופטת